

הלבנות מריפות

ל' דין מכה בעצם הגלגולת וכו' ב' סעיפים:

א * במה או היה שנתרוצץ רוב עצם גולגלתה ב' בין כרוב נבהה בין כרוב היקפה מריפה ג' אף על פי שהקרום קיים.

ב' נפחתה וחסר ממנה כסלע מריפה. ה' ואם ניקבה נקבים שיש בהן חסרון אם בין כולם כסלע שהוא שלישי טפח מריפה. הגה: אצל פמות מזה יש להכשיר אפילו [א] זומן הזה ללא חיישין צנהמה לנקיטת קרום של מוח (כך משמע צטור וצ"ו הארוך כלל נ"ד). ובעוף המים כגון אווזות (וצר אווזות) (רש"א ומסוגת הר"א"ש כלל כ' סימן ט"ו) [א]. אפילו לא ניקב העצם אלא כל שהוא מריפה. י' ועוף היבשה שנשבתה חולדה בשיניה בראשה או שננפה בעץ או באבן ה' מניח אצבעו בצד הנקב ונועץ

באר הגולה

א מנירא דרב שלא וכו' חולין דף נב.
 ב בעיני דרב ירמיה שם ולא נפשטה ולחומרא. הסכמת המוסקים.
 ג רגב"ם בפי"ק י' מולכות שחשה.
 ד מנירא דרב נהמן שם דף נד פפ"ד רש"י שם. וכן פסק הרמב"ם שם. וכן הסכימו הרשב"א והר"ן והרמב"ן.
 ה ברייתא שם דף טח אילכא רבית שמאי ונדרית שמאי נשמע לבית הלל.
 ו ברייתא שם דף נו ונדנוקו לת שם בגמרא הנואל וקרנוו דך.
 ז משנת שם דף נו. ופרוש הבתה שנשבתה דאלו כד רוי דרובת דלקמן סימן נו.
 ח מנירא דרב תשואל ולוי שם.

[א] בזמן הזה. שאין אנו בקיאים בבדיקה דלקמן שהיא לבדוק אם לא כצנץ המוח ויצא אלא בעוף שעצם גולגלתו רך ויכול לינקב נקב דק על ידי הכאה קלה כנשיכת חולדה וכדאי גזונא ויש לחוש שעל ידי זה ניקב נקב דק שאינו נראה לעין. אבל כבהמה שעצם גולגלתה קשה וחזק ולא יוכל לינקב אלא בהכאה גדולה ואם על ידי זה היה ניקב קרום של מוח היה הנקב גדול ונראה לעין והלכך אין צריך בדיקה דלקמן אלא די בבדיקה בראיית העין היטב אם אין נראה נקב בקרום של מוח. אבל אם לא ברק כלל אפילו בראיית העין היא ספק מריפה כבהמה כמו בעוף כדלקמן שכיון שניקב העצם יש לחוש שעל ידי זה ניקב קרום של מוח. ואפילו בנפתח על ידי חולי יש לחוש לנקיבת הקרום. כן כתב התבואות שור ב' ממשמעות פרש"י. ומה שכתב רמ"א דלא חיישין כבהמה לנקיבת קרום של מוח היינו לנקב דק שאינו נראה בראיית העין. ואף אם לא נתכוין לכך יש להתמיר בהתבואות שור אפילו בדעיבד בנתרוצץ על כל פנים על ידי הכאה שכן הוא בהדיא ברמב"ם י' לחוש לנקיבת הקרום בנתרוצץ. והיינו כשיש בקעות וסדקים מפולשים כמש"ל א' אבל כשאין בעצם סדק מפולש אין צריך בדיקה כלל וכמש"ל בשם הש"ך י':

א השלמת ענ"י פס"ד צ"ג ג. ב. ומים עכ"ל כאמור.
 ה' ע"ל שפצאנו אצלי.
 ב ס"ק י'.
 ג ט' א' ד"ה נפחתה.
 ד פ"א ה"ד.

ח ביאורי רבנו לסימן זה לא הגיע לדינו. וראה לקמן סי' לב ק"א ס"ק ב' (ד"ה והנה מנה).
 ו ס"ק ז' (שבת אפילו בעוף אין צריך בדיקה). וראה לקמן סי' לב ק"א ס"ק ב' (סד"ה ואף גם וסד"ה והנה מנה).
 פס"ד צ"צ שם.

הלכות מריפות ל-לא

קמו

אצבעו שם או מכנים ידו לתוך פיה ודוחק שם אם לא בצבין (פירוש ענין תנועה) המוח ולא יצא מהנקב בידוע שלא ניקב קרום של מוח וכשרה ואם יצא מריפה. הגה: ולכן אין צקילין צנדיקת הטריפות ולכן יש להטריף אם ניקב עטם הגולגולת [ב] כלל שהוא צעוף אפילו צעוף דינשה (נשערים דמהרא"י עטר ל"א ונא"ו הארוך כלל 5"ד).

לא דין נקיבת המוח וקרומיו וכו' ד' סעיפים:

א *המוח יש לו ב' קרומים [א] זה על זה ניקב התחתון נקב *מפולש מריפה אבל אם ניקב העליון לברו [ב] כשרה. הגה: ויש מטריפין ג"כ

באר הגולה

א אוקימ' דרב ושמואל וכלשואו כהרא וכניסת הספרים דעת הרמב"ם בפ"ז מחלכות שחיטה.
ב דה"ן שם במשנה ורשב"א בחרושו.

[א] ככל שהוא. אבל אם נשבר העצם אף על פי שחור ונקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו לא מהני. דלא מהני חור ונקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו אלא כשהמריפות היא מצד שברית העצם עצמה כגון כרגל שנשבר העצם ויצא לחוץ שאם חור ונקשר אמרינן דראי לא יצא לחוץ שאילו יצא לחוץ ונמרף לא היה חור ונקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו. אבל הכא שהמריפות היא משום חשש נקיבת הקרום ואף בעוף המים המריפות היא משום שסוף הקרום ליפסק כמש"ל^ט לא מהני חור ונקשר. כמו דלא מהני מהאי מעמא כנשבר הרגל במקום צומת הגידין וחור ונקשר שבר אל שבר יחדיו ידובקו להאוסרים דלקמן סוס"י נ"ו וכמ"ש רמ"א שם שכן עיקר. ודין אוזות ותרנגולות שיש להם חומטרות בראשיהן ונקבים בגולגולתן עיין לקמן סי' נ"ד א:

[א] זה על זה. העליון מחובר לגולגולת מבפנים והוא חוק והתחתון הוא שהמוח מונח בתוכו והוא רך ודק מאד וראה כמוח עצמו (רש"א ור"ן 2):

[ב] כשרה. הדלכה למשה מסיני ניקב קרום של מוח מריפה. ואין נקרא קרום של מוח אלא התחתון שהמוח מונח בתוכו ולא העליון המחובר לגולגולת. ואיבא למאן דאמר כגמרא"י שניקב העליון לברו טרפה שהתחתון רך ואינו מוגין אלא ניקב התחתון לברו כשרה שהעליון חזק מוגין. ומאחר דלא איפסקא הלכתא כגמרא כתב כבה"ג"י להטריף בשניהם והוה דעת היש ממריפים שבהג"ה. והא דלעיל סי' ל"ט בעוף שנשבו חולדה

ז השלפת עפ"י פס"ד צ"צ ג. ג (וכתב אומ"ר הגאון ז"ל ... עכ"ל). וגם לקמן סי' לב ס"ק ג צוין לכאן.
ח תורת הבית הארוך בית ב ש"ג (נב, ב), בשם ס' התרומה סוס"י בה. מור ולבוש סי' נה ס"ב.
ט ביאורי רבנו לסימן זה לא הגיעו לידנו.
י וכן הוכיח משם לקמן סי' לב ס"ק ג.
יא סימן זה בשע"ף לא הגיע לידנו, וראה באר היטב כאן ס"ק ו (דקום האוסרים והמתיירים). פס"ד צ"צ ג. ד (יש לצוד כמה התיירים). שו"ת צ"צ סי' ב.

סימן לא

א מה, א ד"ה קרמא עילאה וד"ה אע"ג דלא.

ב (א) ד"ה קרמא תהא.
ג נב, סע"א (יח מריפות שבמושגה שם, ואחד מהם ניקב קרום של מוח).
ד רבי ושמואל בר נחמני שם.
ה מה, א.
ו רא"ש פ"ג סי' יא, בשם רבנו שמשון.
ז רא"ש שם.
ח כן הובא משגו בהגהות אשרי פ"ג סי' יא, נאור זרוע ח"א סי' תג. וראה בה"ג סי' סא (קבו, ד).
ט סעף ב.